

גיור כהלה - אפשר גם אחרת

על הספר

"גיור וזיהות יהודית - עיון ביסודות ההלכה"

מאות צבי זוהר ואברהם שגיא

הוצאת מוסד ביאליק ומכוון שלום הרטמן, ירושלים תשנ"ה

Յואל ירדן

והופך ליהודי, צריך להתגבר ולגשר על ההבדל העמוק הזה, ולכן מתאפשר על הדעת שהדרישות והתנאים לגיור יהיו קשים.

את תהליך הגיור הרצוי לפי ההלכה אפשר לסכם כך: גוי מבקש מבית-דין להתѓיר. מניעו הם דתיים, "לשם שמיים", ואין לו בגין אישתו אינטרס צדי.

**השאיפה שכל גיור
יתממש לפי התדריש
האידיאלי, נורמת
בפועל לכך שבודך כלל
עובד הבא להתѓיר,
שבעה מזרחי עיכוב
והשהייה, הנמשכים
חודשים ואף שניים**

בשלב המוקדם מתראים לו חברים בית הדין את סבלותיו של עם ישראל, מודיעים



פתחה

הגיור נתפס לרוב כעניין שיש להחמיר בו. הבא להתѓיר משול לבקשת להתקבל למועדון אקסקלוסיבי, או כרוצה להתחנות במשפחה מיוחסת. הכל מצפים שידקדו בבדיקה התאמתו של המועמד, יודאו את טוهر כוונתיו, וידרשו ממנו לקבל עליו את מסורת המועדון או המשפחה ואת כללי ההתנהוגות הנהוגים בהם.

בגיור - ציפייה זו גדולה במיוחד. רוחות הרגשה, שיש הבדל מהותי עמוק בין היהודי לגוי, כמו שאנו אומרים בהבדלה: "הבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים...". הגוי, המתגיגיר

Յואל ירדן, איש מחשבים, חבר במציאות התרבות ובמערכת הגליל

ישראל. במקרים אחרים הרצון להתגיר יכול לנבוע ממניעי תעלת צדדים. תכון, למשל, שהמתגיר מונע מעוניינו בת"שישראל מסוימות. בנסיבות ההיסטוריות מסוימות, כמו בימיו אלה, הרצון להתגיר יכול לנבוע מஹשכות אל היתרונות הכלכליים הכרוכים בהשתיקות לחברה היהודית הישראלית. ברור, שעדיף כי הרצון להתגיר יבוא ממניעים ذاتיים חוביים ולא מניעים זרים. אולם השאלה היא האם מניע ذاتי חיובי הוא הכרחי לגior, והאם מניע זר פוסל את הגיור?

אין מניעי המתגיר נוגעים לתוקפו של הגיור, כי בכל מקרה, בדיudit - הגיור תקע

זהר ושגיא פורשים את המקורות מספרות ההלכה, ומראים שאין הדבר כך. אמנם יש בהלכה דעת המתנה את שרנות הגיור בקיים מניע ذاتי חיובי ובהיעדרות מניע זר, אך זו אינה הדעה השולטת. בספרות ההלכה יש אפילו דעת הפה, ולפיה מניעו של המתגיר אינם רלוונטיים לgiור. אין שום צורך לחזור את המתגיר למניעו, ואין שום הנחיה להימנע מקבלת גר שמניעו פסולים. כך, סבירו, בין השאר, הר"ף והטור.

הזרם המרכזีย בספרות ההלכה, איינו מקבל את שתי הדעות הקיצניות, ודעתו היא דעת ביניהם: מניעי המתגיר אכן חשובים לגior, אולם רק בכך שהם צריכים להשפיע על שיקולי בית הדין ועל נוכנותו לגior. אין מניעי המתגיר נוגעים לתוקפו של הגיור, כי בכל מקרה, בדיudit - הגיור

לו על מפקת המצוות, וכן מודיעים לו על שכר המצוות ועונשן. אם המתגיר אינו פרוש מן התהילה, עוברים לגior עצמו. הגior מורכב מריבית מילה, טבילה וקבלת מצוות, והוא נעשה בהנחתית בitudין של שלושה דיינים ובנווכותם. בקבלת המצוות מקבל המתגיר על עצמו לשמור את המצוות.

זהו התרחיש הרצוי, האידיאלי. אולם האם סטיה ממנו פוסלת אפשרות של גיור כשר? השאיפה שככל גיור יתמשח לפיה התרחש האידיאלי, גורמת בפועל לכך שבדרך כלל עובר הבא להתגיר, שבעה מדרורי עיכוב והשניה, הנמשכים חודשים ואף שנים. במשך הזמן הזה לומד המתגיר יהדות, והמגירים משתדלים לקרב אותו ככל האפשר למודל האידיאלי של התגירות לשם שמיים ולכוונה לקיים את המצוות ההלכתי. לעיתים קרובות אין המתגיר מותאים לציפוי אלה, ולכן רגילים המגירים להתמהמה ואף להשתמט.

עד כה סבור הייתי, שמצב זה נובע בהכרח מדרישות ההלכה. הופתעתו אפוא מני ה吉利ים בספרם החדש של צבי זהר ואברהם (אבי) שגיא. השניים חקרו את המקורות ההלכתיים הנוגעים לענייני גיור, והציגו את ממצאיםם בעמינות, בשיטתיות ובבהירות. מן הספר עולה תמונה שונה, גמישה מזו שהרגלו בה. בפסקאות הבאות מסוכמים בקיצור המושגים, העקרונות והמחלקות הנוגעים לענייני הגיור.

במניעים לגיור

יש מקרים של רצון להתגיר "לשם שמיים", מתוך הכרה באמיותה ובעדיפותה של ذات

להתרחק מן הסביבה הנוצרית, והרצין
לחיות בין יהודים יכולה להיחשב ככוונה
"לשם שמים", גם אם אין מנייע דתי
מובהך. כך סברו, בין השאר, הרב מאיר
שמחה הכהן מדוינסק, הרב הרצלג והרב
יהודה אונטרמן.

להלן דוגמאות לשיקולי מדיניות מקרים:
א. בעניין זוג מעורב שחיה יחד לפני
шибיקש בנהזוג הנכרי להtagייר: כמה
חכמים קבעו, שגיור בנהזוג הנכרי מציל
את בנהזוג היהודי מעוררת מתחמתת של
קשרי חיתון עם נוכרי או אפילו מציל אותו
מטמיעה בגויים. הגיור גם מציל את
צאצאי הזוג המעורב מטמיעה בגויים,
והלוא צאצאים אלה הם יהודים גמורים
(אם אמא יהודיה) או שהם לפחות בוגדים
"עיר ישראל" (אם אמא נוצריה, אך
פחות אביהם יהודי). לכן, במקרים
כ אלה, בית הדין צריך לגייר. כך סברו, בין
השאר, הרבנים קלישר, הכהן מדוינסק,
הופמן, צירלסון, וועזיאל.

ב. שיקולי מדיניות במקרים שבהם
הנוצרי עלול להשתלב בציור היהודי גם
בלי גיור כהלה: כמה חכמים קבעו,
שהנוק הצעיף מההיטמעות נוכרי בתוך
הציור היהודי מחייב לגייר אותו מראש.
כך, למשל, סברו הרבנים הופמן וועזיאל.

מרכיבים הכרחיים בגיור

כאמור, לפי התרוחיש הרצוי, יש לגיור
שלושה מרכיבים: מילה, טבילה, וקבלת
מצוות. לכוארה נראה שקבלת המצוות
היא מרכיב הכרחי של הגיור,
ושמשמעותה היא, שהמתגיגר מקבל על
עצמו לשמור את המצוות. זהה ושייא

תקף. תוקף הגיור אינם תלוי בנסיבות
שייקלי בבית הדין, ואין הוא תלוי
בהתנהגותו של הגר אחורי הגיור. הגיור
תקף אפילו אם בית הדין המגיגר לא היה
מורכב משלושה דיןניים מומחים, אלא
משלושה הדיוטות אשר אינם בקאים כלל
בשיקולי גיור. כך סברו, בין השאר, הרמב"ס
ור' יוסף קארו.

באיזה אופן צירcis מנייע הגר להשפיע על
шибיקש בית הדין לכך היו ביטויים ופירושים
שונים. לפעמים הובן, שבית הדין רשאי לגייר
רק אם אפשר לפרש את מנייע המתגיגר
כמכונים "לשם שמים". לפעמים הובן, כדי
בכך שבית הדין ישתכנע, שבעתיד, אחורי
הגיור, יגע המתגיגר בסופו של דבר לרמה
הנדרשת זאת. פעמים אחרות הובן, שבית
הדין רשאי לשකול כל מקורה לגוףו, ולהחליט
לפי ראות עיניו אם להתעלם למקרה, לפי
הចורך, ממניעי הגר, ולגיירו.

מצבו ההhallכתי של נושא מנייע המתגיגר,
מעניק אפוא לבתי הדין חופש רב למדי
בהתמודדות עם בקשות התגיגרות. לחופש
זה שני מימדים: א. פרשנות. ב. שיקולי
מדיניות.להלן דוגמאות לפרשנות מנייעים
מקלה:

א. היו מקרים שזוג מעורב חי יחד לפני
шибיקש בנהזוג הנכרי להtagייר. כמה
חכמים קבעו, שהוואיל ובמקרה כזה הגיור
אינו אמצעי להשגת בנהזוג היהודי, שהרי
הקשר הזוגי כבר קיים, וכן אין המתגיגר
נחשב כמנוע על ידי מנייע זה, ואפשר לייחס
לו כוונה "לשם שמים". כך סברו, בין
השאר, הרב צירלסון ור' חיים עוזר
גורודנסקי.

ב. היו מקרים, שבהם המתגיגר עוקר
מסביבתו הנוצרית, ועובד לסייע יהודית:
כמה חכמים קבעו, שעצם ההסכם

הרצון

כוונה

דתי

מAIR

ורחוב

קיליס:

לפני

כמה

מציל

ת של

אותו

את

כווייס,

וורדים

בדגד

אך

קרים

ו, בין

נסיק,

בهم

ו, גם

זבעו,

בתוך

. אש.

יאאל.

ג'ייר

בלת

צווות

ג'ייר,

על

אגיא

ז'ו

בלתי עקבית, ولكن היא סובלת פירושים שונים ואף סותרים?² נוסף לכך הבינו "קבלת המצוות" לא הוגדר בבירור, וכן ייחסו גם לו פירושים שונים רבים. זהר ושגיא פורשים קשת רחבה של פירושים שייחסו למושג זהה על ידי חכמי הלכה קדומים וגם חדשים. להלן כמה מן הפירושים המוצמצמים:

- א. רצון לעبور את טקס הגיור.
- ב. האזנה להודעת המצוות על ידי בית הדין.
- ג. הצהרה טקסיית-AMILIT שלב המתגיגר בבית הדין על קבלת המצוות.
- ד. כוונה כנה לקיים לפחות חלק מן המצוות, כנוגע אצל יהודים מקובצת התייחסות של המתגיגר.

מעניין לקרוא התייחסויות מוקלות של חכמי הלכה מפורסמים, אל משמעותה ומשמעותם של קבלת המצוות בגיור:
א. בנו משה בן מימון:

"צריכים בית דין, אחר זאת השמואה אשר לא טובה, לכפות להוציא או ישחררה וישנה לאשה. אף על פי שיש באזה בעין עבריה... שכבר פסקנו פעמים אחדות בכונן אלו המקרים, שישחררנה וישנה... ואמרנו: מוטב שאכל רוטב ולא שומן עצמו, וסמכו על דבריהם ז"ל: עת לעשות לה' הפרות וטורט. ומסיעין לו לשאנה בעדינות ובורך, ויקבעו לו מועד לשאנה או להוציאה".

מדובר היה ביודי שנחנד בחוי אישות עם שפחו הנוכרית.

ב. הרב אברהム יצחק הכהן קוק:
"ואפלו יבוא אליו וגיד לנו, שהיה בלבבו (של המתגיגר) אחרת מאשר בפיו, אין לנו עסק כלל עם דברים שבלב... ופשיטה דבסטם מוחזקין ליה

מעעררים על שגרת המחשבה הזאת, והם מציגים תמונה אחרת. לדעת זוהר ושגיא ברור מן המקורות התלמודיים שיש רק שני מרכיבים הכרחיים בಗיור: מילה וטבילה (לאשה די בטבילה, וכן נדרש אישור תחליף למלילה, כגון גילוח השיער). אמן ממקורות מופיעות דרישות נוספות, האמורות להנחות, לפתחילה, את בית הדין המגייר, אך אין הדרישות האלה קבועות את תקופות הגיור. גישה זו של התלמוד משתקפת במסורת הלכתית הנמשכת ברציפות מתקופת הגאנונים ועד ימינו, ושותפים לה, בין השאר, גם ר' ר' ורמב"ס.

היו מקורים שזוג משורב חיז חיז לפנִי שביקש בז'וז הנקרי להתגידי. כמה חכמים קבנו, שהויאל ובמקרה זהה הגיור אינו אמצעי להשגת בז'וז יהודים, שהרי הקשור הזוני כבד קרים, لكن אין המתגידי נחשב כמוניין על ידי מניע זה, ואפשר ליוזס לו כוונה "לשם שמים"

אולם אצל חלק מוחכמי התוספות הופעה לראשונה הטעונה, שקיים מרכיב הכרחי נוסף בגיור, הנקרא קבלת המצוות. לדעה הזאת היו ממשיכים בין חכמי halacha החשובים בימי הביניים, ובמיוחד - הטו. לעומת זאת עמדת השולחן ערוך נראה

קיבלה כל המצוות שיהודי מחויב - שהוא גורט - אף שמחמת זה לא תקיים על כל פנים המצוות, וזה טעם שיש בה ממש להחישבה לגיורת".

משמעות הגיור

זהר ושגיא סבורים, שביסוד חילוקי הדעות ההלכתיים בענייני גירוש נמצאת בעיקרו של דבר שאלת יסודית ביותר בענייני השקפה, אשר, בעקבות הרב יעקב פינק, אפשר לנתח אותה כך:

מהו גורט האם הוא נכנס לארונות להיות יהודי, וממילא הוא מחויב במצוות? או להפץ, שהוא מתחייב במצוות, ועל ידי זה הוא נהפך ליהודי?

לאור בכך כשמי וובל וקבל המצוות בפיו, ואין לנו אחראים לדברים שבלב". הדברים נסבו על מקרה של נוראי, שפירסם שהתגירותו הייתה אך ורק קיום דרישתה של בחירות ליבו היהודיה לקבלת הסכמתה לנישואיהם.

ג. הרוב משה פינשטיין:

"יש מקום לומר טעם גדול, דמה שבעה, שנתגירהה בשביilo, הוא מחלל שבת ומופCKER בכמה איסורים עוצה - היא סבורה, שאין חיוב כלכך לשומר המצוות... ולכן, אף שהבית-דין אמרו לה שצרכי לשומר שבת, חוותה שהוא רק הידור בעלמא, אבל גם מי שאינו שומר השבת וכדומה, (היא) טועה לומר שהוא יהודי כשר. נמצא, שלטעמאנא

א"י 7 החדש טכנולוגיות נ"מ

EYAR INNOVATIVE TECHNOLOGIES LTD.

הפתרון לתיירים שומרי מסורת

כל האינפורמציה הנוחוצה לך לקרה יוצאות לך ולקרה ראש השנה
עו"ז: תכונה משוכללת למחשבים אישיים על דיסקים "5.25 א"ז 3.5 א"ז

להזמנות:
איך חדשנות טכנולוגיות נ"מ
 ר' יגנון 65, גבעתיים מיקו: 53468
 טלפונ: 03-5731807 פקס: 03-5710345

תצוגה גוזלה של חזש שלם על גבי המסך
 עם תארך עברי וליידי.
 יציאת תארך עברי על-פי לועזי ולהיפך.
 רשימת Tage ישראל ומועדיו בכל אחת
 משנהות הלוח עם חישום בשבועו ותאריך עברי
 ולועזי לפחות.
 הוספת הערות אישיות בכל תאריך מבוקש.

שעון וזמינים ב-300-350 מקומות בעולם:
 הדלקת נורת ומוצאי שבת, עלות השחר,
 הנץ החמה, זמן תפילה, מנחה גודלה,
 פלג המנחה, שיקעת החמה ואורך שעה זמני.
 חיי ישראל ומועדיו ופרשיות השבוע בארץ
 ישראל ובחויל.
 לוח שנה ל-150-150 שנה משנה תר"ס עד שנת
 תתק"י (2050-1900 למןינם).

עכשווי בהצעה מיוחדת לךraiי "גולין" - עו"ז 60 ש"ח בלבד כולל מנ"מ ודמי משולח

מחוויב ...
ב' זה לא
וות', זהה
החשיבות
ק' הדעות
על יקרו של
השקפה,
שר לנסח
לגירות
ב' מחוויב
מתחייב
א' נփך

ל

שונה
3.5"

זה נון'

קו: 53468
03-5731807

שלוח

ג'רל'וֹן

(למתגיררת) שכונתה אמת להיות יהודית, לכל היותר כוונת להיות לאומי, בלי שבת, נידה ושאר מצוות, כמו בעלה (היהודי החילוני), וגורות ציאת אף בדיעבד לא מהני" (אינה תופסת).

הकננה נוספת, המחייבת את המתגיר גם באמונה דתית שלמה, מבוטאת על ידי הרוב א"י קראלייך ("חצון איש"):

"ונראה דעתינו גרות אינו אלא למאמיןabisodo שציווה ה' את ישראל חוקים ומשפטים על ידי נביו, והבדלים מן העמים, ומסר להם כי יכולם לקבל גרים מכל העמים על ידי מלחה, טבילה וקבלה (=קבלת מצוות)... אבל אם אינו מאמין בכלל זאת... אין זה קבלת גירות".

זוהר ושגיא סבורים "כי הגישה המזהה את מהות הגירוש עם שמירת תורה ומצוות... כרוכה בקשישים משמעותיים, המערערים את יכולתה לבאר את מהות הגירוש על פי מקורות ההלכה". כמה מן הקשיים האלה הם:

הרוב שלמה גורן: ...החייב במצוות הוא תוצאה של היوتנו יהודים, ואין אנו יהודים בגל שאנו שומרים המצוות

א. גישה זו אינה תואמת למסורת ההלכה הקלסית, אשר קבעה שדי במילה וטבילה לגירוש.
ב. גם במסורת של חכמי התוספות, שבנה נדרשת קבלת מצוות, אין קבלת המצוות

לפי ההשקפה הראשונה, אותה נכנה בקידום ההשקפה הלאומית, הגירור הוא תהליך, שבאמצעותו מctrף המתגיר עם היהודי, וכتوואה מכח חלה עלי, כמו על כל יהודי, החובה לקיים מצוות. לפי ההשקפה השנייה, אשר נקרא לה כאן ההשקפה המצוותית, הגירור הוא תהליך, שבו המתגיר מתחייב לקיים מצוות, וכתוואה מכח הוא נחשב לבן העם היהודי. ניסוח ברור של ההשקפה הלאומית על הגירור נמצוא בדברי הרוב שלמה גורן: "האמת היא שכ גירור misodoo הוא הצורפותו של המתגיר לעם היהודי... כי התורה ניתנה לעם היהודי בלבד, ולא לעם אחר, ועל ידי שמירת המצוות לא הנפכים עדין לעם היהודי. רק מי שעובר את כל תהליך ההצורפות לעם היהודי מתחייב במצוות. ככה, שהחוב במצוות הוא תוצאה של היوتנו יהודים, ואין אנו יהודים בגל שאנו שומרים המצוות".

ברוח דומה התבטו גם הרוב שאל ישראלי, הרוב אליהו בקשידורון והרב יהודה עמיטל.

כדוגמה להשקפה המצוותית על הגירור אפשר להביא את דברי הרוב בצלאל זולטי, הסבור שקבלת מצוות היא "עצמה מהות הגרות, שאם לא קיבל עליו תורה ומצוות, הרי זה כלל לא קיבל עליו להיות היהודי, ואין כאן גרות כלל". דוגמה נוספת היא בדברי הרוב יעקב בריש:

"... קבלת עול מצוות היא מהדברים המעכבים אף בדיעבד... ואיזה קבלת מצוות יש אם אנו יודעים אשר הם מצחקים ומזללים בשבת, בנידה ובכשותות!! ואף אם נאמין לה

היהודי. מכאן שהמסורת ההלכתית המרכזית רואה את העם היהודי כישות, אשר קיומה המקורי אינו מותנה בשימירת תורה ומצוות. התורה והמצוות מוטלות על עם היהודי נתנו מראש. המחויבות לתורה ומצוות נובעת לא מהגדתו של העם היהודי, אלא מהברית הכרותה בין העם לבין ה'. ההשכלה הזאת מאפשרת לקיים הרגשות שותפות גורל ואחריות כלפי כל אחד מבני העם היהודי באופן בלתי מותנה בשימירת תורה ומצוות. לעומת זאת, מי שמעמיד את זהות היהודית על שימירת תורה ומצוות בלבד, נוטה לצמצם את שותפות הגורל והאחריות רק ליהודים המשמשים את זהות זאת, ככלומר, השומרים תורה ומצוות.

הערות על הספר

כאמור, הספר מרשים בהצגה השיטתית, הברורה וה邏輯ית של הטיעונים. אף על פי כן הנה כמה הערות:

התיחסות בספר אל המקור התלמודי ביבמות מ"ז ע"ב, המזכיר קבלת מצוות חלק מן הגיור, אינה מספקה. הספר מזכיר את המקור הזה בלי לחתוט אליו, ומנסה לשכנע - בעיקר בהערת שלילים ארוכה - שצורך לפרש את הביטוי "קבלת מצוות" כהסכמה להtaggor, ותו לא. אין הוא מזכיר דעות פרשניות מנוגדות, אך גם אין הוא טוען, שלא היו דעות כאלה.³

הביטוי "וחושין לו", המופיע בדברי רמב"ם ושולחן ערוך, הוא מカリע בהבנת עמדתם ביחס למרכיבי הגיור ההכרחיים. בMSGNET ניתוח דבריו רמב"ם מצטטים זהר ושגיא את דבריו

נתפסת כמהות הגיור, ואין היא תמיד מתפרשת כהתחייבות ממשית לשימירת מצוות.

ג. אין בהלכה הפסקה למפרע של הגיור גם אם מהתנהגות הגור מתרברר שימושים לא הייתה לו כוונה כנה לשמר מצוות.

ד. רק בני ישראל הם בגדר מצווה (בשורוק), ואילו נוכרי - אפילו הוא עשה מצווה - אינו בגדר מצווה. קבלת מצוות אינה אפוא הגורם ההופך נוכרי ליהודי. לעומת זאת, ההשכלה הלאומית על מהות הגיור ברורה יותר. הגיור הוא טקס של "מעשי קדושה בגוף" של המתגייר, המוביל אותו מעולמו הנוכרי אל העולם היהודי: המילה מסמלת את מות הנוכריות שבו, והטבילה מסמלת את לידתו אל תוך עם ישראל. ואמנם, על פי תפיסת ההלכה "גר שנתגייר - קטן שנולד דמי". הגיור מדמה אפוא את מעמדו של הגור למעמדו של אדם שנולד כיוהדי, כמוו כל יהודי מחויב גם הגור בתורה ומצוות. לסייעו, הגיור הוא ה策טריפות לעם ישראל. והשתיכות לעם ישראל - היא העשו את הגור חייב בתורה ומצוות.

למסקנה על משמעותו של הגיור, מפנים זהר ושגיא את תשומת הלב לכך, שלאופן הבנת מהותו של הגיור יש השלכה ישירה על הבנת מהותו של הציבור היהודי עצמו. אם הגיור הוא בראש ובראשונה התחייבות לתורה ומצוות, יצא שторה ומצוות הם הגורם הקובל את זהותו של אדם היהודי. לעומת זאת, אם הגיור הוא בראש ובראשונה ה策טריפות לעם היהודי, יוצא שהשתיכות אל העם היהודי היא הקובל את זהותו של אדם היהודי. ראיינו שגישתם של רוב חכמי ההלכה מתאימה לתפישת הגיור כה策טריפות לעם

גית
וות
ירת
על
ורה
עם
עם
ים
כל
لتיא
מת
על
כם
ים,
מר,

גה
של
מה
די⁵
ות
פר
תו,
ים
צוי
תו
היו
רי
יע
ור
רי
רי

להשתמש במונחים העבריים השווים לכל נפש, ובהערת שוליים אחת להסביר צורך להבין אותם רק במשמעותם הקדמנית, ולא ליחס להם משמעות מודרנית.

סיכום

אין ספק שהספר מפתיע בימצאיו ובמסקנותיו. מובהר שגם המחברים הופתעו. בראיון שהתרשם ב"ଉושים" חובשים⁵ זמן מה לאחר פרסום הספר סיכם אברהם שגיא: "המסורת המרכזית של ספרות ההלכה רואה את המתגיר מצטרף לעם ישראל, זהינו הגיור דומה לתהיליך לידה שבו המתגיר נולד לתוכו עם ישראל. בראצוני לספר לך כי הנחת המוצא של צבי ושל לייתה שהגיור הוא הטרפות הפתיעו גם אותו. זה פשוט לא היה כך".

מהותו של הגיור והלכותיו הם נושא בעל חשיבות אקטואלית גדולה במדינת ישראל, ו מדי פעם בפעם הוא אף פורץ אל תודעת הציבור, ונקלע לפולמוס ציבוררי. הבעיות המעניינה שבמצב הקיים חזורת, מעולות ומתחאות בהרחבה במגוון ציבורות שונות⁶. במיוחד חשוב להזכיר, כי בקרב העולים החדשניים יש משפחות מעורבות רבות, אשר רובן המכريع מתערה בהדרגה בחברה היהודית. הגויים שבhem מרגלים לעצם מידה כלשהי של זהות יהודית, ועשויים לזכות להכרה חברתית מסוימת בזאת היהודית החלקית הזאת. אי גיורם עלול ליצור קשיים חברתיים-לאומיים חמורים.

המכשול העיקרי לפתרון הבעיה הוא העמدة המוחمرة של המיסד הרבני

רמב"ס, המכילים את הביטוי הזה, ומפרשים אותו, באופן המבוסט היטב את טענתם על המספיקות של מילה וטבילה. בಗל חשיבותו של השולחן ערוך, רצוי היה, במסגרת ניתוח עמדתו, לצטט גם אצלו את הדברים המכילים את הביטוי "וחושין לו", ולהזور על הפירוש החשוב.⁴

הערה אחרת נוגעת לתייחס הנושא. המחברים אימצו מבחינה מתודולוגית את הגישה התלמודית-רבנית, אשר לפייה רק מה שככל בספרות התלמודית-רבנית לדורותיה יכול להיחשב קרלונטי לקביעת גדרי הגיור. لكن הספר אינו מתייחס לשאלות מסקרנות, הנבעות מעימות ישר עם עדויות שמפני תקופת התלמוד, כמו:

א. לפי פשטו של מקרא - מהו גר?
ב. במקרים של הצטרפות נוכרים לעם ישראל, כמו רות וכמו הנשים הנוכריות של המלך שלמה - מדוע אין המקרא מזכיר תהליכי גיור?
ג. במקרים של א-יקבלת נקרים לעם ישראל, כמו בהתייחסות לשבעת עממים וכמו בגירוש הנשים הנוכריות על ידי עזרא - מדוע אין המקרא מתייחס לאפשרות של גיור?

ד. בגין הסיטוני של האזרומים על ידי החשמונאים - האם קיימו הלכות גיור, ואילו מהן קיימות?
עוד העירה נוגעת לכך שהמחברים העדיפו להשתמש במונח "אתנוס" במקום "עם" או "לאום". הם נימכו זאת לצורך להימנע מגוון המשמעות המודרני של המושג לאומיות. לטעמי ההעדרה הזאת מכבידה על הקורא בביטוי זר ומיותר. אפשר היה להפוך את השיטה, למשל:

והתחייבות לתורה ומצוות הם רצויים, אך איןנו תנאים הכרחיים לגירוש לפי ההלכה.

הערות שוליות

- (1) רמב"ם, הלכות איסורי ביאה יג יז; שולחן ערוך, יורה דעה רשות יב.
- (2) רמב"ם, הלכות איסורי ביאה יג-יד, ובמיוחד יג יז; Tosfot על יבמות מה ע"ב; שולחן ערוך, יורה דעה רשות יב, ובמיוחד ג' ו-יב.
- (3) עמי 92 עד 93.
- (4) עמי 102 עד 103, עמ' 156.
- (5) אבי (אברהם) שגיא, "הארץ, המסורת היהודית והתרבות המערבית", בקובץ: יונה הדר-דרומני (מראיינט), "עוושים חושבים - עימותים במושבנה הציורית בישראל", יד טבנקין, תשנ"ה, עמ' 552.
- (6) לדוגמה: י' שלג, "גויים בעל כורחם", עמדת, גליון 27, ניסן תש"ז; א' רוזצבי, "אין פסק", מימד, גליון 2, תשרי תשנ"ה; ראיון עם יair צבנה, מימד, גליון 4, ניסן תשנ"ה.
- (7) "הצגה של גיור", הצופה, כ"א אדר א' תשנ"ה.

בלחץ החוגים החרדאים. עמדת זו נתקבלה במידה רבה על ידי הציבור הדתי. כך, למשל, תמכה מערכת "הצופה" בעמדת הרובנות לא לגירוש ילדים מאומציהם, שהויריהם-מאמציהם היהודים לא הסכימו לקבל עליהם עלול קבלת עול "הצופה" קבוע, שאין גירוש בלי קבלת עול תורה ומצוות.⁷

לעומת זאת, הציבור החילוני מצפה שהגיור יהיה תהליך שימושתו מזיהותו מעבר של המתגיר מזיהותו הלאומי-תרבותית הקודמת אל לאומיות היהודית, בלי לכורך מעבר זהה התחייבות דתית ברורה. ספרם של זוהר ושגיא מוכחים, במפורש, שהczapeה הזאת אינה כה מופרcta כפי שהיא נראהית מלכתחילה. טוהר דתי של המגעים

הסוכנות היהודית המחלקה להתיישבות
משרד הבינוי והשיכון

מועצה אזורית מרכז בגליל
החברה להחבות היישוב כפר חנניה

כפר חנניה בתנופת קליטה

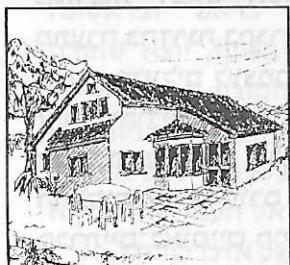
קולט משפחות בעליות אופי ציוני – דתי לאומי



בדבר פרטיים:
נא לפנות לחיכים:
טלפון 050-383016
טלפון 06-980981 (בערב)

במרכז הגליל בלב חורש טבעי.
באחד המקומות היפים בארץ.
ממוזך לבקעת בית הכרם
וממעורב לנגורות.
נכישות למרכזי אוכלוסייה:
כromoial 10 דקוט, טבריה
15 דקוט, צפת 20 דקוט.
בקרובות איזורי תעשייה עתידי
ידע: גוש שגב 30 דקוט
וושט תפן 30 דקוט.

כפר חנניה, צפיפות קהילתי



בתים יפהפיים, צמודי
קורע ברמת בנייה
גובהה, על שטח של
500 מ"ר, בגודלים
מגוונים וגדלים שונים
עם אפשרויות להרחבת,
מחירים מפתיעים הכוללים
פיזור חצר וסבבה

כפר חנניה, צפיפות קהילתי

מרכז יעקב הרצוג

אכסניה ברוכה להפצת ערכי תורה וציונות

שמעואל כהן

ובהצלחת המוסד. אותן לכך הם הפרטומים השונים שהוצעו במושותף והסידנות המשותפות בתחום החינוך הדתי. מותך ראיון עם טוביה אילן, מנהלת המרכז מיום הקמתו, הצעירה תמונה מורכבת המציגה הישגים יפים מצד אחד, אך מצד שני משקפת התלבוטות באשר לחסר, וספקות מסוימים לגבי העתיד. התלבוטות אלו מלווות גם את תנועת "אמני תורה

בזמן הקרוב ימלאו למרכז יעקב הרצוג שבע שנים. מוסד ייחודי זה של הקבוץ הדתי, הממוקם בקבוץ עין צורים בסמוך ליישוב הקבוצי-הדתי, מלא תפקידי חשוב בפעילותו הרווחנית וההשכלתית בתחום ערכי תורה וציונות עבור הציבור הרחב הדתי והחילוני.

לנו, כתנועה המופקדת גם על הבאת תורה הציונות הדתית המקורית למודיעות הציבור בארץ, יש עניין רב בקשר עם מרכז הרצוג



שמעואל כהן, איש חוץ חבר במערכת גילוי

אורתודוקסיות, האוכלוסייה החרדית בארץ ואישים מהמחנה החילוני. ***השתלמויות** עבור משרד החינוך והתרבות בהנחלת הלשון והפצת היהדות למורים עולים הזוקקים להסכמה. כמו כן נערכות גם השתלמויות למנהלי אולפנים, מנהלי תחיל"ה, צעירים משרד החינוך ומשרד התעשייה המשלבות השכלה יהודית רחבה.

* **פרסומי מחקרים:** המרכז מפרסם מחקרים ונעזר בהם בהשתלמויות שהוא מעביר. למשל: אוסף מקורות בנושא "לא בשמות היא" ע"י ד"ר אבי שגיא ויהודה נוימן, בנושא הפילוסופיה של halacha, "מסורת ותמורה" לאזכיר של אריה לנג ז"ל.

* **ימי עיון עם סופרים וספראים,** כגון: כרמית גיא (מסע ליד חנה), צביקה צמרת (על כור ההיינוך) דן בניה סרי, אב. יהושע ועוד, אשר מושכים קהל רב.

הבעיות העקריות העומדות בפני המרכז בשנה השביעית להיווסדו הן גם תקציביות וגם מהותיות. יש קושי בהרחבת סוג הפעולות והתקשרות, בעיקר עם האוכלוסיות החילוניות. נשמעה אכבה מסויימות לכך שהקשר עם התנועות הקיבוציות האחרות לא הניב הרבה פירות. כמו כן, שואף המרכז לחזור את הקשר בין המהנות השונות שבתוכן הציונות הדתית, על מנת לפעול בשיתוף פעולה בבירור האידיאולוגי הפנימי.

צוות המרכז מורכב ברובו מכוחות מקומיים מתוך הקיבוץ הדתי והסבירה. חשוב לציין את הרמה האקדמית של המוסד, הן בייעוץ ובנהניה והן בתחום השיעורים, ההשתלמויות וכי מי העיון השונים. מרכז הרצוגזכה בשל כל אלה למוניטין מכובד, בין המוסדות השונים העוסקים במלואה מבורך זאת.

"עובדת", משום, שכפי שמתארת זאת טוביה - גם אנו מתמודדים עם "תחרשות לבדיות" כאשר מצד אחד יש לנו ביקורת קשה על העולם המתירני והתרבות הפופוליסטית בחברה הישראלית, ומצד שני - ביקורת על הסתగות וההקצנה של הרוחוב הדתי-ציוני. מצב זה משאיר אותנו בבדיות תברתית ורعنנות ויש לכך השלוות כלכליות, תרבותיות וקיומיות. אין לנו עורך, אין חיילים מאחורינו" ואנו מתבוננים בחרדה לגבי הצpoi לנו בעtid.

הקמת המוסד במסגרת הקבוץ הדתי, אשר היה ועודנו אחד המסוגות הטבעיות לטיפוח ערכינו, אפשרה את האכסניה המטופחת והראוייה הזאת, המושכת אליה רבדים ורחים באוכלוסייה. הקבוץ הדתי התאפיין תמיד בסובלנותו לאולת בכל הקשור להאדרת התורה, מבליל לוטר על העמeka בסוגיותיה.

מרכז יעקב הרצוג עוסק בעיקר בתחום הבאים:

* **שערים ופגשים** בהתיישבות העובדת החילונית: בשנה שחלפה התקיימו שעורים ביישובים כגון: מועצה אזורית ברנה, עשרה, קבוץ בית השיטה וקבוץ לוטן שבערבה.

* **ימי למוד שבועיים** בנושאים שונים כגון: תנ"ך, למודי ארץ ישראל, תושב"ע ותורת הציונות הדתית, ציבור המשתתפים מגיע מישובי הארץ וגם ממרחקים. והוא כולל כ-100 תלמידים קבועים.

* **שתיות פועלה** עם "אמונה" ועם "נאmani תורה ועובדת", לרוב בנושאים של מעמד האישה. חלק מהשיעורים מועברים בסניפי אמונה, או בשבתות עיון לצעירים.

* **סמינריונים** של הקבוץ הדתי בנושא "לחיות ביחד" המיעדים ליצור תקשורת בין רבדים שונים באוכלוסייה, כגון: תנועות לא

כָּסֶף כִּשְׁרַ?!

סקירה על שבת עיון בנושא "ערכים בעסקים"

פנחס לנדאנו

הוא הביע פלאה לבני העדר ההתייחסות של המנהיגות הדתית-לאומית ושל החרים לארמיהם, לשגויות של מינהל צבורי תקין, שהיות אישית ומוסידית, ולנושאים כלכליים-חברתיים בכלל. התמקדותם של המנהיגים הדתיים בנושאים "בין אדם למקום" ובנושאים לאומיים, יצרת רושם שאין לייחודה מה לומר בנושאים כלכליים-חברתיים. רושם זה בולט במיוחד לאור המעורבות הגדולה של מפלגות השמאל בנושאים חברתיים, והפיקתן לנושאי-הציג של מושגים כגון "צדק חברתי". הרצאה המרכזית של המושב ניתנה על ידי פרופ' יהושע ליברמן, ראש בית"ס למינהל עסקים באוניברסיטת בר-אילן, בנושא "התדמית הכלכלית של הציבור הדתי והשלכוטיה". ליברמן, מומחה לשוק, עמד על חישובות של התדמית והשיווק בחברה המודרנית, בה דיעות מעוצבות במידה רבה על פי התרשומות חיצונית. עם זאת, הוא הביא גם מקורות הלכתיים לנבי חסיבות ההפעה האישית ביצירות התדמית של תלמיד חכם. גם הקב"ה חייב, כביכול, להתחשב בתדמיתו בעיני הבריות, כפי שניתן לראות מתפלתו של משה רבינו לאחר חטא המרגלים.

פנחס לנדאנו, עיתונאי ופרשן כלכלי

שבת הגדול, ז'ח' ניסן (8-7 באפריל), התקיימה שבת עיון בנושא "ערכים בעסקים", בשיתוף עם 'המרכז לערכים בעסקים' שע"י מכון לב.

שבת העיון נערכה בבית המלון "פנינת הזוהר", שכנות תלפיות שבדרך מזרח ירושלים.

הדיונים התקיימו בשלושה מושבים, וכל אחד מהם התמקד באספקט אחר של הנושא המורczy.

מושב ראשון:

מר פנחס לנדאנו ופרופ' יהושע ליברמן.

המושב הראשון של שבת העיון, שהתקיים לפני כנסת השבת, נסב סביר התadmית השלילית שנוצרה לציבור שומריו המצוות בעניין החברה הכלכלית בנושאי עסקים וככלמה.

העתונאי והפרשן הכלכלי פנחס לנדאנו, הציג בדברי פתיחתו, תמונה קוזמת של נתיה גוברת לשחיתות אישית ומוסידית בארץ. לכענטו, מערכות השכר, במיוחד בסקטור הציבור, משירשות נורמות פסולות של שקרים מוסכמים, ועל בסיס מעות זה צומחות תופעות שליליות נוספות.

ג'ולייז אב תשנ"ה

זאת ההקפה על מיצות ביראיישות פחותה בהרבה. נוסף על כך, התפיסה של מיצות בין אדם לחברו נשאה ברובה ברמות ה"מייקרו", בין שני יחידים, אולם העיה המרכזית, היא ברמת ה"מקרו". דווקא מושם שהספרות אינה עוסקת בה. הקמת המדינה הציבה שורה של בעיות כלכליות-חברתיות שלא לטפלם יכולים שנה, וגם היום הם אין אוכות לטיפול מהותי. בין הדוגמאות לסוגיות כלכליות הדורשות התייחסות הلاقתית ו/או מוסרית, ציין תמרי עצוב מדיניות כלכלית מבחינית יכולתה של הממשלה להביא ליותר או פחות אינפלציה או אבטלה - בששתי תופעות אלו נושא השאלות המחייבות ניתוח הلاقתי; סחר בשוק, נושא הנידון במפורש במקרים, שהינו אקטואלי ביותר בימינו, ואשר אכן זוכה להתייחסות "יהודית"; וגם סוגיות הקשורות לשוק ההון, כגון המחויבות של חברות בע"מ ושל הדירקטורים והמנהלים שלא לפני המשקיעים וככלוי הציבור הרחב.

דבריו של תמרי עוררו עניין רב, והדי הדיו סבירם מצאו ביטויים ברב-שיח ובדיוון הפתחו במושב השלישי.

מושב שלישי:

מר אורי ירצברגר ורב-שיח

מר אורי ירצברגר, מנכ"ל בנק טפחות בחור ללכת בכיוון שונה מהזוברים האחרים בכך שניתח את הנושא מן הפרט אל הכלל. נושא הרצאתו היה - דילמות אקטואליות בתורה ועובדת.

ירצברגר השתמש בניסינו האישי הרב כמנהיג בכיר בתחום התעשייה ובסקטור הציבורי, כמו כן לדוגמאות לביעות

LIBERMAN השווה בין תדמיתו החזיבית של ציבור שומרי המצוות בכל הקשור בחיי משפחה, והימנעות מאלימות, פשע וסמים, לבין תדמיתו השלילית בהקשר של עסקים ולכלכלה. הוא בוחן את הסיבות הגורמות למצב זה, הן נסיבות היסטוריות והן קשיים אובייקטיביים בעמידה בסטנדרטים הנדרשים מוהדים הדת.

התנטקות מן המצוות הכלכלית בחו"י היום הינה קשה ביותר להגשה, מה גם שהשילוב בין תורה לדרך ארץ נתפס כחויבי, אם לא ממש חיווני, בספרות המוסרית וההلاقתית גם יחד. מסקנותו של LIBERMAN הייתה כי לא ניתן לצפות לשיפור בדימוי הציבורי של הדת והדתאים ללא שיפור הדימי הכלכלי האישי. את זה ניתן להשיג באמצעות חיזוד המודעות העצמית לדרישות הلاقתיות ביתס לשילוב תורה ודרך ארץ, תוך השתלבות מלאה בכל רמות החיים הכלכליים והעסקיים.

מושב שני:

ד"ר מאיר תמרי

הרצאה המרכזית של שבת העיון הייתה של ד"ר מאיר תמרי, שיסיך את 'המרכז' לערכים בעסקים' ע"י מכון לב, ועומד בראשו ומילשכת הנגיד של בנק ישראל.

ד"ר תמרי, שפעל רבות בשנים האחרונות להעלאת המודעות לתהום של ערכים בעסקים ביהדות התופעות, התרבות בדבריו בהבדל ההיסטורי וההנוגotti המאפיין את גישת הציבור הדתי למצאות בין אדם למקום אחד, ולגיישתו למצאות בין אדם לחברו מайдך.

תמרי תיאר מצב זה כ"אישיות דתית חוץיה": אנחנו צריכים להגברת העניין מצד הפלחני של הדת, המתמקד בין אדם למקום, אך לעומת

אישיית
זה של
ברובה
אלום
מקרו".
זות בה.
בעיות
אלפינים
טיפול
כלויות
וואו
לכלית
להבאי
טלה -
שלכות
נושא
שהינו
זוכה
סוגיות
ות של
נהלים
ציבור
הדיון
ובדיין

שפחות
וברים
 הפרט
ילמות
הרב
זקטור
בעיות
לידן

בסיום המושב והשבת כולה, התברר שהנשא כלל לא מוצה אלא להיפך - בדינום החצבו ורק ראשי פרקים לנשאים חשובים. המשקנה הכללית הייתה שטויות הקשורות לערבים בעסקים צפויות לתפס מקום בולט יותר בתועה הציורית הכללית, וביצורו הדוטיאלומי. מושגים בסדר היום הציורי תביא בהכרח להעלאה ברמות החשיבות המוחסת להם, להלכה ולמעשה, אצל ציבור שומרי המצוות.

יש לציין כי בנסף לטען העשיר של עיון, אופיינה השבתה זו במנוחה והן בשמה. דורון הרצוג, שירץ את השבתה,לקח אותו לטיוור ליל מופלא בטיעלת ארמן הנציג, שם שמענו הסברים על הרקע ההיסטורי של שכונת תלפיות וסיפוריו קרב מהאזור.

ודילמות המוצבות בפני האדם הדתי העובד בסביבה חילונית. ولكن החשש של הדוגמאות היה בעיות מ一封信ות בהן מתלבט האדם הדתי, או לעתים - בעיות הלכתיות.

בחלקן الآخر עסקו הדוגמאות במצבים המותווים באקראי, שיש בהם חיכוך בי אדם דתי לעמיטיו הלא ذاتיים, ושלא ניתן בנסיבות העניין "لتכנן" פתרון או לשאול עצה מגורמים אחרים. וירצובורג הסביר כי במיוחד במקרים אלו, קיימות כמה חלופות לבני התגובה, והרבה תלוי באופי וברקע האישי של האדם שנקלו במצב המסוים וכן בנטיונו ובתבונתו. הרצתה זו הייתה בינהה יותר אישית ופרוחת אלגיטית מהתקומות, ויצרה רקע נוח לקיום רב-שייח' בין שלושת המרצים של השבתה ובהנחיית פנץ' לנדו. ההשתתפות בשיטת זהה כללה שאלות, והעזרות מן הקהלה.

החולת ההורשתה לשנה"ג עתבר למרכז תchnico HERZOGOVAC CENTER

מרכז יעקב הרצוג

לימוד אرض ישראל

יום לימודים בשילוב סיורים בשטח

ימי שני 08.30 – 16.00

בין הגות לאורחות חיים

ימי שלישי 08.30 – 17.30

יום שколо תנ"ך

לימודי תנ"ך מזוויות שונות – פרשנית וחוייתית

ימי רביעי 08.30 – 16.00

ימי חמישי 08.30 – 17.30

יהדות זמננו

סדרות בענות שלוש עד ארבע גישות בערבים

לדין בנשאים רלוונטיים ואקטואליים

ימי רביעי 21.30 – 20.00

באה חדשה: מבガשים

טופר וספר

אחת לחודש ביום רביעי 20.00 – 21.30

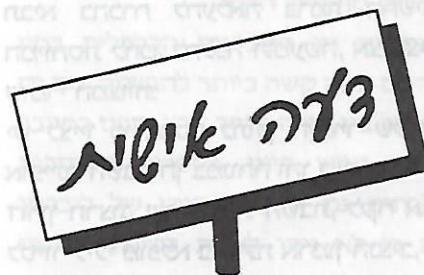
חינוך בישראל - בין אתוס פטריארכלי לאתוס של שוויון

לאה שקדיאל

לחינוך ממלכתי, ממלכתי דתי, חרדי, ערבי - וכמוון גם השלכות לגבי התכנים הלימודים והערכיות במסגרות אלה. זהה אם כן חלוקה שימושית מאוד, אך אינה מצאה את הנושאים עליהם יש לתת את הדעת.

אני מציעה להתבונן במקביל בנושא קידרנלי נוסף, והוא היחס לפטריארכיה. גם כאן ניתן למיין את "השותפים למעשה החינוכי" (הורם, תלמידים, מורים, רשותות חינוך, ארגוני חינוך, זרמים בחינוך, אידיאולוגיות...) לפי רצף, בין שני קצוות: בקצה האחד - אימוץ ערכי החברה הפטריארכלית, ובקצה الآخر - אימוץ ערכי החברה השוויונית.

חברה פטריארכלית היא חברה היררכית. הסדר הטבעי - כולם, היציבות החברותית, הבטחת עתיד מוצלח, הקידמה הכל מותנה על פי תפישה זו במבנה הירארכי מוצלח. יכולה להיות כאן אידיאולוגיה של שמירה על הירארכיה קבועה (בראש הפירמידה עומדים הזקנים / המבוגרים / הגברים / אנשי הדת / וכיו"ב), או אידיאולוגיה של שמירה על ערכים קבועים הפתוחים לתחרות בין הפרטיכים בחברה (בראש הפירמידה קבועה אקטואליות דחופה מוקדמת).



אחד מעמיתי בבית הספר למנהיגות חינוכית, אודי אמיר, שהתמנה לתפקיד מנהל מחלקת החינוך במועצת העיר מודיעין הוהולכת ונובנית, שאל אותו לפני זמן מה כיצד לדעתך כדי לו, כמתכנן המערכת העירונית, להיערך בשאלת חינוך מעורב או נפרד לבנים ולבנות בחינוך הממלכתי הדתי. הבאתי בפנוי את ההרהורים הבאים. השאלה מענייקה אותו גם מஹיבטים נוספים רבים שאינם נדונים כאן כלל, אולם נראה לי כי מוטב להעמיד לדין זווית ראייה פחות שגרתית. אשמה לקבל תגבות.

בישראל מקובל למיין מערכות חינוך לפי הנושא החשוב של היחס לציוויליזציה ולמדינה. יש לכך השלכות ארגוניות - חלוקה

לאה שקדיאל, עמיתה בבה"ס למנהיגות חינוכית, מורה ומחנכת, תושבת ירושם

די, ערבי התכנים לה. זהה אך אינה שתת את בושאiarciyah. מעשה מורים, זרים בין שני ערכיו. אחר - ירכיה. יציבות קידמה במבנה תא ארכיה. עומדים / אנשי שמירה רות בין יסידה. לתוך יוחם

עומדים העשירים / המשכילים / הטכנולוגים / הבטחונייטים / וכיו"ב). בכל מקרה, התפישה ההיירארפית גורסת דירוג של כל נושא המעשה החינוכי: התלמידים, המורים, מוסדות החינוך, ארגמי החינוך, הктивות, מקצועות הלימוד לפי יחס אל ההיירארפית החברתית הרצואה.

בקצה האחר של הרץ מצוי העקרון של חברה שוויונית, שהוא ערעור כל הדיכוטומיות והסדרים ההיירארפים. כאן מודגש ערכו של היחיד, יהודו, שווין ערך של תכנים וمسגרות למורות השוני ביניהם, שיתוף פעולה בין שונים, וכיו"ב.

נראה לי כי מחמת העיסוק הכספיי אכלנו בשאלת הלאומית (היחס למדינה ולציונות), היזנה העיסוק הנפרד בשאלת החברתית (היחס לפטריארכיה), כאילו אין הבדל בין השניים. אנו נוטים לאחות אוטומטית את הדימוי הרاوي של החברה הציונית עם הדימוי הרاوي של החברה השוויונית, ולקשרו את התפישות הפטריארכליות עם החברות האחרות - החרדים, או הערבים, או המזרחים (שהרי הדימוי של החברה הציונית הרואיה הוא דימוי מערבי!). כך קורה ש"בירת המחדל הציונית" שלנו היא - חינוך הממש גם אינטגרציה חברתית וגס אינטגרציה בין המינים. לגבי שני הנושאים הללו, ברירת המחדל שלנו היא - חינוך מערבי. אנו מעריכים הן מן החינוך הממלכתי דתי הדגול באזה. לדעתי, אם נפריד את הנושא החברתי מן הנושא הלאומי, נצליח לראות בירתה בהירות התפתחויות חשובות הסותרות את ציפיותינו הנ"ל. אני טוענת כי אין

התאמה בין הנושא החברתי לבין הנושא הלאומי, אולם יש התאמה בין שני הנושאים החברתיים - היחס לסוגיות האינטגרציה, והיחס לחינוך הבנות; וכן השימוש במושג "פטריארכיה" ככותרת לנושא החברתי כולם, שהרי חברה פטריארכלית היא חברה בה ה"אבות" עומדים בראש הפירמידה החברתית, וכל היתר - כל הנשים, וגם יתר הגברים - מדורגים ביחסים מסועפים כלפי ה"אבות" הללו. בambilים אחרות: אני מציעה לבדוק כל זרם בחינוך לפי היחס לנושאים החברתיים, כדי לבנות מפה שתסייע למתקני מערכות חינוך.

בזמן הממלכתי בולטות היוזמות לבתי ספר אליטיסטיים, כאשר אזרחים מנצלים בלי בשעה את הפטנט ה"קהילתי" או ה"דמוקרטי" כדי לבנות בית ספר סלקטיבי. במקום מבחני כניסה סטנדרטיים, באים לראיות עם ההורים ונונטים עדיפות לידי משפחות שכבר לומדות במסגרת - בדרך זאת נוצרת, אריסטוקרטיה של ממש. יש הממשים את שאיפותיהם האליטיסטיות על ידי העתקת מגורים לשכונה סלקטיבית, אך מאוחר ואין לדבר סוף וגס לשכונה זאת החדרים תמיד אלמנטים חברתיים ה"מורדים את הרמה ואת ערך הדירות", העלה מיד ההצעה לבית ספר יהודי עלי-לאומי, וכיו"ב. בתוך בתים הספר האינטגרטיבים או השכונתיים, מתקיים כל הזמן לחץ לקבוצות לימוד נפרדות למציאנים ולחלשים, לפרויקטים נפרדים למחוננים, לקיטנות אוטוריות עם מבחני כניסה ול透נספְּת תוכניות חינוך שעולות כסף ולכן פתרות רק בעלי יכולת.

בעיתית עוד יותר מכל האחרות: הן נתפסות כקשרות לגורלם של גברים הנתפסים כנהותם בהיררכיה החברתית הפטרייארכלית, וכל התקשרות לגברים בעלי סטאטוס גבוה יותר נתפסת כויתור יקר גם על ידי הנשים וגם על ידי הגברים בקבוצת המוצאה. אם בחינוך הממלכתי מבצבי הדרווניזם החברתי בתואנות שונות מتوزע מובילה המנasse להסתיר את הפטרייארכיה הבסיסית, הרי בחינוך הדתני החדרי המבנה הפטרייאכלי גלוי. יש רבנים תלמידי חכמים ויש הדידות, יש שומרי מצוות ויש פורקי עול, יש גברים ויש נשים. אני טוענת כי מילא מביצבים כאן יתר המאפיינים הפטרייארכליים: יש עשירים ויש עניים, יש אשכנזים ושפדים. הכל היררכי, ומלווה בתביעה המוסרית מן התקזים (רבנים / יודעי תורה / דתיים / גברים / עשירים / אשכנזים, בהתאם) לעזר לחילאים המשכנים. יש עדיפות ברורה למסגרות החינוך נפרד לקבוצות השונות. החינוך הממלכתי דתי קשור את גוליו בראשית דרכו עם החינוך הממלכתי, וכמוهو אימץ את החוויה החברתית השוויוני. בתה הספר היו אמרורים להיות מעורבים, הן ממחינת המינינס והן ממחינה חברתית. זו הייתה ברירת המחדל בחינוך היסודי ובຕיכון (המקיף העירוני), וקבוצות הורים שגרסו אחרית נתפשו כבוגדות ממחינה ערכית, כ"מתחרדות". ואולם, הכרעה ערכית זו התרחשה בתחום הלאומי, ומינימוקים לאומיים. במקביל המשיך ציבור זה לדוגל בחוויה החברתית הפטרייארכלי, לא אופן סמי ומוכחש כמו שותפיו הממלכתיים החלוניים, כי אם באופן גלי. שני ביטויים לפטריארכיה היו:

אני טוענת כי האמבייצה למובילות חברתית כלפי מעלה קשורה ממחינה קונצפטואלית לתפישה חברתית פטריארכלית - הגברים נתפסים כמדורגים בבירור על פי סולם הצלחה החברתית, ומילא הנשים סובלות פי כמה וכמה: ראשית, הערך האמתי של אישة בחברה צו נמדד על פי הגבר אליו היא קשורה (אבייה, אחותה, החבר שלה, בعلלה) ולא על פי הצלחתה הישירה בחברה. עניין זה מאפשר לשלוטין על כל ניסיון לבסס עבורה ערך עצמי, היא יודעת מגיל אפס (ולפי המחקרים, באופן בולט ביותר - מראשית התבגרות, ככלומר מחלת הביניים) כי לטובהה כדאי לה השكي באפיק זה יותר מכל אפיק אחר. שנית, במידה ומעוזדים אותה לבנות לה ערך עצמי, עושים זאת בנסיבות חברה ותרבות הגוראות על פי הרצכים של היררכיה גברית, ושויןן הזרמוויות הוא אשליה בלבד: רוב הנשים נכשלות במרוץ, כשם שנכשלים בו רוב הגברים מקבעות חברותיות הנתקשות כנמוות בהיררכיה החברתית, לмерות העידוד בכיוול של המהנכים, המתעלמים כמעט מהמבנה הבסיסי של החברה ובית הספר. בנוסף, הנשים המצליחות לмерות הכל לטפס בהיררכיה (כמו הגברים מן הקבוצות הנתקשות כנحوותן) נדרשות למאיצים בכירים כדי לבסס לעצמן זהות אישית המשלבת את קבוצת המוצא (נשים, גברים מזרחיים או ערבים) עם ערכי הקבוצה הנשאית. לא כולן מצליחות; ורוב המצליחות מרגישות שהן משלמות מחירות כבד עboro החלטתן זו (בנשיות, באהבה, במשפחה, בסולידיידיות עם נשים אחרות). הסבר זה עשוי להבהיר מדוע נשים מזרחיות (או ערביות) נמצאות בנקודת ציון

ורוותה: הָנָן
 ל גברים
 החברתיות
 לגברים
 ת כויתור
 י הגברים
 דודוינויאס
 ק מובכה
 ריארכיה
 י החרדי
 ס תלמידי
 מצות ויש
 אני טוענת
 מאפיינים
 עניים, יש
 כי, ומלווה
 רבנים /
 שעירים /
 לחליים
 במסגרות
 את גורלו
 חמלכתי,
 י השוווני.
 גורבים, הָן
 ברתית. זו
 י היסודי
 צות הורים
 מבחן
 זה בתחום
 במקביל
 החברתי
 וכח כמו
 ז, כי אם
 רוכיה היה:

ההchlטה כי בראש החברה עומדים אחרים
 הכל ובנים (אגב, הקיבוץ הדתי סרב
 במשך שנים רבות "ליישר קו" בנושא זה,
 אך נכנע כמעט כליל בעשורים האחרונים!),
 ככלומר גברים בלבד, וודעיה תורה בלבד;
 וההדגשה הנמשכת על המשפה
 המסורתית כתא יסוד של החברה למורות
 כל השינויים במעמד האישה. אני טוענת
 כי במידה חברתיות פטリアרכלית זו גברה
 כמו בחינוך הממלכתי - על התמיכה
 המוצחרת בחזאה חברתי לאומי-שוויוני.
 כך הוקמו מוסדות חינוך נפרדים לבנים
 לצורך הכשרת אליטה תורנית (ישיבות
 תיכוניות, ישיבות הסדר, ישיבות גבורה -
 עברו הרבנות, בת דין רבנים, ומהיגנות
 תורנית בחברה). לאחר מכן הוקמו גם
 מוסדות תורניים לבנים "יותר חלשים", וכן
 מוסדות תורניים לבנות (אולפנות, מכללות
 למורות) אשר תצלחנה להיות נשותיהם
 של בני המעלה ("בת אולפנא" הוא מושג
 שגור, והוא ממסמת את עצמה בהקמת
 בית בישראל, כאישה, כאם, וכמפרטשת).
 גם בבתי הספר הי"רגלים" מתפתחת
 המגמה הclfולה להפרדה - בין "חזקים"
 (גם לימודית וגם תורנית) לבין "חלשים",
 וכן בין בניין לבין בניו. לדעת, ראיית
 הפטリアרכיה כבסיס הדינמיקה הזאת
 מסבירה את המתאים בין שתי ההפרדות
 הללו, וכן את הטבעיות בה מקובל בצייר
 זה לדרג את כולם באופן היררכי -
 תלמידים, כיתות, בת ספר, מורים, ישיבות,
 אולפנות, רבנים, משפחות, שכונות,
 יישובים....

המסקנות המתבקשות, לדעת:
 1) הפעלה שוטפת של מסגרות לדיוון
 בחינוך - ועדת חינוך עירונית, ועדת הורים

בבית ספריים, קבוצות עבודה לנושאים
 שונים לפי מגזרים, קבוצות לפי נושאים
 בהן שותפים כל המגזרים, וכו'. הנושאים
 החברתיים צריכים להיות גלויים על
 השולחן לצורך בירור משותף ורצויפ.
 (הערה: רק לאחר כתיבת הדברים נתקלתי
 בתיאוריה של מ. Gutman על "שחזור
 חברתי מודע" כעיקרונו מרכז בחברה
 פוטומודרנית דמוקרטית - מציאות
 בנייר עמדה שהגש ד"ר רוני אבירים השנה
 למציאות הפגוגית).

(2) מסגרות חינוך שוויניות תשודנה רק
 אם תשולבנה על תקן של "בית ספר יהודי
 על-איורי" או "בית ספר קהילתי עם
 תוכניות מיוחדות", תוך הכרה של מתכני
 החינוך ביצרים הפליארכליים העמוקים
 הרוחניים בחברה. ככלומר: יש לשלב
 בתוכניות הפעלה שלthes מרכיבים של
 היררכיה החברתית כלשי, ובמקביל למתן
 אותן בעארת מרכיבים שוויוניים אחרים.
 בחינוך הממלכתי דתי, בית ספר מעורב
 (גם יסודי!) ישרוד רק אם ילוחה בתוכנית
 חינוכית בעלת ניחות אליטיסטי כלשהו.

תנומלים

ל משפחת עברי
 עם פטירתו של
 חברנו ד"ר בן ציון ענברי

ל משפחת כנר
 עם פטירתו של
 חברנו עו"ד יורם כנר

הם לא מספרים לך את האמת

שׂוֹזָהּ כִּי!

עתון היישובים ביהודה שומרון וחבר עזה



ח תום על **שׂוֹזָהּ** ● החדש מהוווה במא
ותהייה לך פוספקטיוה משךן. **שׂוֹזָהּ** ● אינטלקטואלית מורתת
שׂוֹזָהּ ● משקף את המגנון וחב של דעתות ונושאים:
הפרוספקטיוה הזאת בכתייה
מעניינת הכלולת דיווחים,
יהודות, ארץ ישראל,
רפובלז'ות, מאמרם, שירה
ציונות, התישבות, מדיניות,
תורה ותורות.
אידיאולוגיה ועוד...

התקשר עוד היום – טל. 810488-02 – ועשה מנוי באמצעות כרטיס אשראי

מיימד

ב"ה

התנועה להתחדשות הציונות הדתית

הופץ גיליונו החמישי של כתב העת "מיימד"

בכתב העת מופיעים המאמרים הבאים:

כך ניתן לפתור את בעיית מסורות הגט

דעה פוליטית במעטפת הלכתית

פוליטיקה בבית הכנסת

מכסח הציוניות

דרוש: גוש אמונים חדש

מי זקוק לרבענות הראשית

- הדרש"ץ הרוב אליו בקש-זרעון

- הרוב יהודה נעmittel

- ישראל וולמן

- פלופ' דן מיכמן

- יאנ' שלג

- הרוב דוד ביגמן

והמדוראים הקבועים שלו: אבשלום תירוש, פלופ' מוטי נבלב, הרוב אמנון בזק ואחרים.

ניתן להזמין את כתב העת ב"מיימד" התנועה להתחדשות הציונות הדתית.

טל: 02-612240 -- פקס: 02-612340 -- דואר: ת.ד. 8067 ירושלים 91080

תיבת דואר



היהודית בכל הדורות. ה"עובדיה" שבסמה של תנועתנו לא בא בהם מערך התורה. ה"עובדיה" מבטאת את החיים המעשיים המונחים ומוכתבים ע"י התורה. ה"עובדיה" היא ההשלה הנחוצה כדי שהتورה תהיה תורה חיים. האיזון בין השתיים הוא משפטו הקשה של האדם המאמין בכל דור ועל אחת כמה וכמה בדורנו אנו. זה הי "דרך האמצע" ו"שביל הזהב" עליהם דברו חכמוני. והוא קשה לאין ערוך מכל אחד מהקצחות. דרכנו מחייבת חשיבה מתמדת ביחס לישום המתאים של ערכי תורה נצחים בתנאי חיים ומציאות משתנה. ה"עובדיה" מקבלת ביטויים ודגשים שונים בזמנים שונים: עבודה כפיים, מדעים, תקשורת, התיישבות, בטחון ועוד. בשונה מהיהודי הגלותי, איןנו יכולים ואינו ראשאים להשאיר תחומי חיים אלה בידי "גוי של שבת", בעיקר לא כshedover biyoudi החילוני. אם זהו עדכון הנאמנות, אנו אכן עוסקים בכך ללא הרף. התנהוגותם של יהודים דתיים, הבוחרים שלא להתמודד עם החיים המודרניים ובו בזמנם רואים בהקצנה דתית טכנית יראת שמים, תוך תפיחה על השכם ורגש התנסאות, גובלת למיטב הבנתנו, בעוזת מצח ובחילול שם שמי. זאת התנהוגות הגורמת לרשות ניכור וסילידה של ציבור היהודי גדול, ולהרחיקתו מהיהדות. באשר לעמדתנו כלפי תהליכי השלום. לא ברור כלל אם משביר הערכיהם הפוך את החברה היהודית בארץ, נגרם בשל תהליכי השלום או הביא לתהליכי, אחת היא לנו.

מי אנחנו באמות?

תגובה למאמרו של פרופ' הלל וייס

מאמרו של פרופ' הלל וייס מזכיר את הסיפור על היהודי שנמצא על אי בודד, ובו שני בתים נססת. כשהשאל מודיע נחוצים לו שני בתים נססת השיב: "בבית נססת אחד אני מתפלל, ובשני לא תדריך כף רגל לעולם".

"נאמני תורה ועובדיה" היא נראה תנועה שש להתנגד לה, רק לא ברור מזווע.

קשה שלא להבחן בעוצמת הפיזיה בעולם החրדי של פרופ' וייס וחבריו במונח הדתי לאומי. ההתבטלות והרגשת הנחיתות בפני אלה שמעולם לא נתנו הקשר לציוויליזציית מצערת מאוד, ומכוונה נועה נראה השימוש בעיתון החרדי "המודיע" כמקור אינפורמציה "מהימן" על התנועה. ולעצם העניין: שתי גישות לגיטמיות היו מקובלות ביהדות מאז וمتמיד: האחת ראתה בלימוד התורה ערך עליון ובלעדיו, והשנייה צידדה בשילוב "תורה עם דרך ארץ", "תורה ועובדיה", לימוד לשם עם חי מעשה, עולם הרוח עם עולם החומר. (ראה מאמריו של משה אונא ז"ל בספר "הציונות הדתית בתמורות הזמן").

תנועת "נאמני תורה ועובדיה" כשמה כן היא, והיא רואה עצמה ממשיכת דרכם של חכמים שהאמינו בשילוב הערכים הנ"ל, ונתנו לכך ביטוי בהגות ובספרות

שהדי במרום שלא הצלחתי לרודת לסתך דעתו. האידיאולוגיה של "תורה ועובדיה" משמעותה, קioms חברה יהודית עצמאית, שומרת מצוות המשולבת בחיי היום יום, להבדיל מחברה יהודית טפילתית כמו החברה היהודית בגולה והחברה החרדית בארץ. חברה יהודית ברוח תורה ועובדיה

קימת ומשגשגת כioms בארץ ישראל. חשיבותה הגדולה של תנועת "נאמני תורה ועובדיה" היא בהקימה במה לבירור רעיוני-חברתי של הציונות הדתית, בליבור נוקב של בעיות בעלות חשיבות עליונה לחינו.

בヰוכו הפוליטי הניטש במלוא החריפות בצייר הישראלי, אני ניצב קרוב מאד לפרופ' ויס' ורחוק ממרבית חברי "נאמני תורה ועובדיה".

אני פעיל בפעילויות שונות על פי השקפת עולמי, אשר עוצבה במשך שנים רבות על ידי רעיון תורה ועובדיה וארגון "נאמני תורה ועובדיה" בו הנסי חבר ומשלם מיסים.

המתודה והנתונים המוצגים בבטאניה של תנועת ה"נאמינים" הם פשוטים וברורים ומקרים גם על מי שאינו עיסוקו בכך, להכיר את הפלורליזם היהודי ואת גבולות הקונצנזוס היהודי הרחב המשתרע בין הרבה מאיר כהנא הי"ד לבין הרב עmittel.

כאשר מוארים גבולות הקונצנזוס היהודי, ברור גם מי נמצא מחוץ ליהדות: רבין, פרס, עמוס עוז, שולמית אלוני, יעל דיין, יוסי שריד ואחרים.

אני עומד נפעם מן האומץ הציורי להציג בבטאון התנועה, שמרבית חבריה כנראה אכן דבוקים לאנבה של מפלגת העובדה, כאמור תחת הכותרת - "משה ובני מבחון

החשיבות בעיניו הוא משבר הערכיהם עצמו, ובשלה זאת יש להתמקד. בחינה הוגנת וישרה מחייבת אותנו לשאול מה חלכנו אנו במצב שנוצר. וכל עוד לא נכיר באחריותנו המשותפת לא יוכל לשנות דבר.

חזרנו והבהירנו פעמים רבות שבתנועה אין אנו עוסקים בסכוך הפוליטי-מדיני. איןנו רוצים להיות תואמי "עו"ז ושלום" או "גוש אמונים". לכל אחד מחברינו כפרט יש עמדת בנושא והוא בוחר את המסגרת המתאימה להביע את עמדתו ולפעול בה. בתנועה רעיונית איןנו רוצים לפג את השורות ע"י עיסוק בפוליטיקה מפלגתית, חשובה ככל שתיה. אנו רוצים לדבק בעיקר. והעיקר הוא העלה איזו מדינה תהיה לנו כאן בעוד עשרים אחדים. מהו חוסנו הרוחני-תרבותי היהודי של העם, שבו וرك בו תלוי עתידנו ועתיד המדינה גם במובן ההיסטורי-לאומי.

הביקורת מחדש של מכלול אפשרויות היחסים עם סוגי ציבור שונים, שמציע פרופ' ויס', מקובלת עליינו בהחלתו, ואנו אכן עוסקים בכך, תוך נטרול העמדות הפוליטיות מדיניות, ותוך שמירה על עקרון ההזדיות. זהה גם עצמנו לפרופ' ויס', הцентр למתקדים ולא לתוקפים.

אורה כהן
אלקנה

* * *

עדכון הנאמנות

תגובה למאמרו של פרופ' הלל ויס' ב"גלילון" ניסן התפרסמה ביקורת חריפה מצד פרופ' הלל ויס', על "נאמני תורה ועובדיה" תחת הכותרת הנדונה.

המפורסמת איננה קיימת למעשה. לי גם נראה, שהמרואין כמשפטן היה צריך להיות עיר לעובדה, כי מדינה אשר אין בה אפשרות של נישאים אזרחיים היא תאודרטייה ולא דמוקרטיה. יוצאה, שטענו צריכה לאות נישאים אזרחיים לא כסון המשמש ובא אלא בדבר, שהגיעו עתו.

פרופ' אברהם גרייניביט
ירושלים

* * *

צנזורה מרצון תגובה למאמר של פרופ' פנחס אלפרט

במאמרו "הרבר קוק תחת מכשש הצנזורה" קובל פנחס אלפרט על כך שדברי הרב סולפו וצונצרו ע"י "בן הרב", ממן הרב צבי יהודה צ"ל, מפני אימत החרדים או סיבות אחרות. הכותב הנכבד זוקף לעצמו את הזכות של גלי דברי הרב המקוריים.

ברצוני להעיר מספר העורנות:
א. ערכית דברי הרב ע"י בנו, אשר נעשתה בחיי הרב, נעשתה בהסתמכו, ידיעתו וברכתו¹. למי ישזכות על דבריו - לכותב המוסר דבריו לעוזך או לקורא המוצא את המחברת "המקוריות"? מלבד הספר "ערפלי טוהר", כידוע, נדפסו כל דברי הרב ע"י שני עורכי: הרב צבי יהודה והרב נזיר צ"ל. לעיתים היה מכינה הרב את עבודתם "הצנזורים שלי", אולם יש הבדל בין בדיחות הדעת, שיש בה הסכמה והבנה, לבין "צנזורה" המטשטשת את האמת.

ב. ידוע שבשאלות עקרוניות היה הרב צבי יהודה צ"ל מתייעץ עם אביו על התיקונים. לדוגמא, את הפסיקה שב'אורות' על ה"התעלמות של צעירים ישראל" (שם, עמי פ'), חשב הרב צבי יהודה

המוסריות". ללא היסוס מציג המחבר את עמדת רוב הפרשנים המבטים בעצם את רعيונות תנועת "כך". המחבר מציג גם דעות אחרות, דעתו של מיעוט הפרשנים, מבוססות פחות, אבל-Callo שanon בחברת "תורה ועובדיה" יכולם להתקיים עימן בעולם זהה. (בנוסף לטענה שabove, שם מוחלט בפער נרחב מזו של הפרשנים)

שלא כפרופ' וייס, אני מודה על תרומותם של האינטלקטואלים,אמני תורה ועובדיה להפריה המחשבת היהודית בארץ ישראל דהיום.

לגביו עמדתם בנושא ארץ ישראל, היא חסרת חשיבות. בשכונה קטנה בקרית ים, ניתן להשיג יותר קולות לימיון מאשר יש לכל ה"אמנים".

**ד"ר יצחק אבנון
קרית שמואל**

* * *

תאודרטייה או דמוקרטיה תגובה לראיון עם פרופ' רוזן צבי

בראיון עם הпроופ' למושפטים אריאל רוזן-צבי, שואל המרואין (ואינו משיב) אם "תהוו הנהגת הנישאים האזרחיים אסון, או שהיא תהיה הרע במשמעותו, בנסיבות הקיימות?" (אלין, ייסן תשנ"ה, עמ' 7).

זכורה לי התבטים של הרב י"ד סולובייצ'יק ז"ל משלנות השישים, שבה הוא צידד בהנהגת נישאים אזרחיים בישראל, שכן רוב העם לא יבחר בדרך זו, והבאזון אשר השיטה הקיימת גורמת לדת ולרבנות חמור מהבעיות ההלכתיות הצפויות. עד כמה שידוע לי, לא חזר הרב סולובייצ'יק על עמדת חריגה זו, ואולם אין זה מפתחת מחשבותה במוחך היום, ש"פסולי חיתון" מסיבה זו או אחרת רבים מספור, וכפי שרוזן-צבי עצמו מצין, "אחדות העם"

ה"אוות", אין לשים לב, מכיה הוא הדרך של אנשים הרוגלים שלא לעיין בהלכות דעתות, שמתוזגים נגד כל ביאור והארה שנראית להם מחדש. אעפ"י שבאמת יסוד הדברים עתיקים הם מקור הקורא הם יוצאים, וגדולים וטובים ממוני בכמה דורות נציגו בצער זה. לי די שהישירים המבינים, שיראת שמים אמיתיים היא אוצרם, הם יתבשו בדברים שאני חשב לתועלת כללית וטובה רוחנית גדולה לפרנסם לפחות פעמיים.

(3) "חיים וצמץ הבטחני במפורש שלא ילמדו בקורס המקור באוניברסיטה" והבטחה לרבות שאם היא שוטק בפתחת האוניברסיטה - לא ילמדו שם בקורס המקור. ובמה הרוב, כשהיעיו זולגות דמות - על'אל קומיה הבהירוה. (שבתי הראה; לפשע, עמי קצ'ן)

הרב יהודה בהרב

"אור עזון" קריית מלאכי

בלב ואלהווים...

לחברנו פרופ' מוטי בר-לב
אייחולי הלחמה מהירה

לחברנו אבי שגיא
אחים לקבالت תואר
פרופסור לפילוסופיה

לחברנו ד"ר אליהו בן זמורה
ברכוות לרגל היבחרו לנשיא
בית המשפט השלום בירושלים

לחברנו פרופ' יצחק גילת
ברכוות עם צאת הספר
לרגל הגיעו לגברות

המדד פותח לחברים
המעוניינים לברך את יקיריהם
- פרטיים במשרד התנועה

מצ"ל, להשמי אלם הרוב התבטה על כך "זהו מורה בשר ודם".² מכאן, ככל השינויים האחרים, כולל ערכות ההקדמה לשיר השירים, נעשו מתוך אמונה למקור ומטרך שיקולי ערכיה, שמטותם העברת המסר של הרב בצדקה הבוראה לקרוא ומניעת אי הבנות אשר בסופו של דבר תולות בוקי סרקי בכותב.³ לעומת ג. לעניינו, גם המכאמו על האוניברסיטה מודגים עקרון זה: ידועה גישתו המקורית של הרב להשכלה וכן לאוניברסיטה העברית, אשר בפתחתה תלה הרב תיקות המלומות במרדות. מסר זה בא לידי ביטוי בפירושו המקורי לפוסקים בישעה "ופחד ורחב לבבך". מה שלא סופר ב"גלוון", הוא שלאחר פתיחת האוניברסיטה התאכזב הרב מרות מן "החופש האקדמי", שככל הוראות בקורס המקור, בניגוד להבטחות שהובתו לרב לפני כן.³ אין להטפלא אפוא שאוותה סיומת חניגית, שעוללה הייתה להתרפרש כלגיטימציה בדיעד על כל מה שנעשה, הושמטה מן הדברים שככל וכביר ציונו חז"ל "חכמים הזרו בדיבריכם, שמא תחובו חותם גלות ותגלו למקום המים הרעים וישטו תלמידים הבאים אחריכם וימתו ונמצא שם שמי מתחלל" (אבות פ' א').

הנני מקווה שהערות בספר אלו יתרמו להבנת החסיד הגדול שעשה בנו של הרב, הרב צבי יהודה מצ"ל, להעברת תורהו של אביו הגדלן לכל כל ישראל.

הערות

(1) ראה אגרות הראי"ה חלק א' עמי' קנא' "בני אשר הוא כמעט האחד עימי' המתרגל לעמוד על דעתו ולהקשיב את "שיטת נשמתי" ו/or' גם אגרות ח'ג עמי' עד'.

(2) שמעתי מפי מוש"ר הרב צבי יהודה מצ"ל, ذכר לדבר ר' אגרות הראי"ה ד' עמי' סת' על דבר הרוגנים בעניין

"גיוור בהלכה - האם אפשר גם אחרת?"



...הענין הוא חוץ הכל בדין שיער ואיסוק בו והוציא לפועל כי היד לא עזר ורשותו...
אלא, הביצה הארכיאולוגית בזאת שודרה מעתה רשותם של מומחים ארכיאולוגים, שפערת והבז...
...ולא רק בזאת הארכיאולוגי הגדיר יפה להרשות...
ולא רק בזאת - הבהיר לנו פון נסמן בזאת שיער... הסטטוס של צייר נמי היה לא יותר שיער. פשוט
ווחיל גבריה אשר הובילו בזאת הארכיאולוגים ובדרכם הנטיחה. אולם בזאת בזאת לא מימי ארכיאו
ההמנירם הנק דרבנן וברכלהו רשותם ישי הצעירם. כיוון שמי היה קיימן, שפערת צביה בזאת
..."

רותי ושלמה אילית

שדיה יעקב



...ולא רק בזאת הארכיאולוגית, הבהיר מני... הגראנטי, לא נטה בזאת הארכיאולוגית
ובארכיאולוגית בזאת שפערם נמי ובל הרכז וול שפערם...
רחל קלין

קרית ארבע



...הענין הוא חוץ הכל בדין שיער ואיסוק בו והוציא לפועל כי היד לא עזר
ההמנירם בזאת שיער ובדרכם הובילו רשותם של מומחים ארכיאולוגים, שפערת והבז...
בל שפערם נמי - כי אלה גראנו, בזאת הראנו, של הראנו בזאת הקבוצה גראנו. אך הראנו
...
아버ם גrinboim
ירושלים



...**שְׁלֹמָה כָּהָה אֲבָרְהָמִי הַמִּזְבְּחָה בְּיַדְךָ!** עַל הַלְּרֶקֶת כְּכָעָה אֲבָרְהָמִי וְמוֹעֵד

...**וְלֹא...**

שְׁלֹמָה (סְטְּנָלִי) לְוִין

פתח-תקוה



בַּיָּם הַבָּעֵד, בַּיָּם הַמִּזְבְּחָה כְּכָעָה (וְן תַּרְבֵּת בְּנֵיהֶם בְּרוּלָה) רַבְּיָה בְּיַד
בַּחוּן וְבַחַת גַּוְיִן בַּחוּן כְּמָה לְאַלְמָנָה הַמִּזְבְּחָה וְרוּבָה. קַיְנוֹ דָּלָן הַמִּזְבְּחָה יְקַרְבָּן
לְמִזְבְּחָה אַזְרָחָן כְּבָעָן הַבְּרִיאָה, בְּלִי כְּבָעָן הַבְּרִיאָה, בְּלִי כְּבָעָן הַבְּרִיאָה וְבָעָן
בְּאַזְרָחָה כְּבָעָן. הַמִּזְבְּחָה אַלְמָנָה רַק אַלְמָנָה אֲבָרְהָמִי הַבְּסָכִים וְהַזְּעָנָן בְּלִי גְּבַעַת
הַתְּבָאָה וְבְלִילָה בְּלִילָה בְּלִילָה הַמִּזְבְּחָה לְלִילָה גְּבַעַת הַבְּרִיאָה. תְּמִימָה
בְּלִילָה בְּלִילָה וְבְלִילָה הַמִּזְבְּחָה לְלִילָה אַלְמָנָה אֲלֻמָּנָה אֲלֻמָּנָה
בְּכָבְעָן הַבְּרִיאָה. כְּלוּן בְּלִילָה נְאֹזֶן רְאֹזֶן הַמִּזְבְּחָה כְּלוּן הַבְּרִיאָה
הַתְּבָאָה בְּלִילָה הַבְּרִיאָה רְאֹזֶן בְּלִילָה הַבְּרִיאָה. בְּזַקְעָה הַבְּרִיאָה בְּלִילָה
הַבְּרִיאָה. כְּלוּן בְּלִילָה וְהַתְּבָאָה הַבְּרִיאָה בְּלִילָה נְאֹזֶן.

בְּלִילָה הַבְּרִיאָה בְּלִילָה וְרִוְמָרְכָּבָה בְּלִילָה, הַכְּלָרְבָּה הַכְּלָרְבָּה הַכְּלָרְבָּה
אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי
אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה
אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי בְּלִילָה אֲבָרְהָמִי.

*ckett רשמי שאספה וייאן קסטנברום ממספר חברים דוברי אנגלית. הדברים תורגמו ותרגומים חופשי

וייאן קסטנברום

ירושלים

הספרות מודרנית ל?pageanim
המווניות בברית אמריקאית
הפרוטם בשירה הבינלאומית

חברות

דמי חברות לשנת הכספיים תשנ"ה – תשנ"ו (1995) הם:
משפחה – 60 ש"ח.
חברי הקב"ד, ייחדים וgemäßאים – 30 ש"ח.
חברים צעירים – 30 ש"ח.
מנוי על "גילון" בלבד – 50 ש"ח.

החברים מתבקשים להעביר בהקדם את התשלום בהמחאה לפકודת נאמני תורה ועובדיה, רח' חובבי ציון 46 פתח-תקוה, 49362, או באמצעות כרטיס אשראי בהוראה טלפוןנית, טלפון: 9348862-03.

מערכת "גילון"

* טוביה כהן * מאיר דוט * יואל ירדן * שמואל כהן * הדס גולדברג

תנועת "נאמני תורה ועובדיה" זקוקה לך!

כדי שעקראונוטיה ופעילוותה יופיצו ברבים ויזכו לתמיכת החברה, היא זקוקה לך ולרבים כמוך. אם יש אפשרות להתנדב למען התנועה באירוע חוג בית, בהעברת הרצאות, ביצוע עבודות משרד ומכ', נברך לך כל.

ניתן ליצור קשר עם מזכירות התנועה בטלפון: 9348862-03.
בהתהוו ארגון בלתי רווחי, זקוקה כספית כדי להמשיך בפעולתה החיונית.

יש אפשרות להחולש שינויים, להביא לקירוב לבבות ולהשיב את עקרונותיה המקוריים של הציונות הדתית למקום הראוי בחברה הישראלית

ברצוני להצטרף לתנועת "נאמני תורה ועובדיה".

רצ"ב המחברה על סך _____ כדמי חברות / תרומה.

שם: _____ כתובות: _____ טל: _____

פרוסמי התנועה

בஹואה לאור של נאמני תורה ועובדיה –
הקבוץ הדתי, נתן להשיג את הספרים
הלו (המחקרים אינם כוללים דמי משלוח):
גiros בנות ושרות לאומי –
ד"ר יחזקאל כהן: 70 עמ', 14 ש"ח.

תלמוד תורה ושרות צבאי –
אוסף מאמרים: 57 עמ', 12 ש"ח.
הasha בתמורות הזמן –
אמנון שפירא וד"ר יחזקאל כהן:
85 עמ', 15 ש"ח.

אמונה חכמים –
שמעה פרידמן: 26 עמ', 8 ש"ח.
היחס ללימוד חול ביהדות –
אוסף מאמרים: 88 עמ', 15 ש"ח.
לנוח ההסכמה ביחס לעربים –
אוסף מאמרים: 88 עמ', 12 ש"ח.
התורה והחיים – משנתו של הרוב
ח'ים הירשזון –
בעריכת ד"ר יחזקאל כהן: 134 עמ', 20 ש"ח.

הציונות הדתית בתמורות הזמן –
אוסף מאמרים: 204 עמ', 25 ש"ח.
נשים בהנהגת הציבור –
ד"ר יחזקאל כהן: 108 עמ', 15 ש"ח.
גiros ההלכה –
ד"ר יחזקאל כהן: 298 עמ', 38 ש"ח.

Tora and Avodah - The Idea and the Way –
Dr. M. Neoray, Dr. Y. Cohen:
32 עמ', ח'נים.

הזמן יש לשלו אל:
נאמני תורה ועובדיה,
רחוב חובבי ציון 46
(קניון לב העיר) פ"ת, 49362.